

وەرگۆھیزكیڭ ھەلبەستا كوردی

چەند دەقیڭ ھەلبەستخان (ئاویزان نوری)، ۋەكو میناك.

ئازاد دارتاش

ۋە چاۋی شیعەریكەۋە رەسمت دەگرم و ..
 دەتخەمە ئیو ئەلبومیكی رەنگاۋ رەنگەۋە
 تا ۋە تاییفەى گۆل بچی و ..
 نەچیەۋە سەر بەندەییەكى یاخی
 ۋە یاھوی ھەناسەییەكیش
 مانیكت ۋە تەریقەت بۆ دروست دەكەم
 پر بى ۋە دەنگى جەزو ..
 پر ۋە زیكەرى بەختەۋەرى

"ئاویزان نوری"

بەلكو ئەو ژى قالا وى روويدانى ناكەت، لى دەربېرىنى
 ژ باندۇرا وان بۆيەران لەسەر دەرونى خوە دکەت، و
 دەما تىكھەلى جیھانا تىكستى دىبن و خەيالا خوە نازاد
 دکەين، دى ھەستەك كەين كو ئەم بى بۆيەرى ب
 چاقان دىبنىن، ھەر يىك ژ مە وەكو خۇيندەشان دى
 وەكو خوە بىنيت، دى دىتېن مە ژ يىك جودا بن،
 چونكو ناويزانى سىنور د نىقھەرا واقعى و خەيالى
 دا شکاندى نە، دەما بۆيەرى کارتېكرن ژ ناخى وى
 كرى، وى ئەو مژار ب ناوايە كى راپورتى ژ مەرا
 قەنە گىزايە، بەلكو تىكھەلى خەيالا خوە كرىە، د گاڤا
 قە گىزانى دا، گاڤەك دى چىبويە، گاڤا وى يە، گاڤى
 ھەلبەستى بوونى يە وى گاڤى نەمازىن خوە ھەنە ژوانا
 دابرا لگەل جیھانا ھەستېكرى، دەمەكە ژ نەھشى
 يا بەھرەمندی دەردكەڤيت، ھەر وەكو گاستون باشلار
 دىژت (گاڤەگا مېتافىزىكى يە)، وەكو چرىسكە كى
 يە و ب تنگىزىن وى قە ھەڤبەندە، زمان ب ئاستە كى
 بلىندتر ب كارىنايە، ھەلبەت مژدارىەك چى بوويە ود
 نىڤ رستەيان دا دەرز و قالاتى درۆست بووينە، جۇرىن
 ھەنى بى مژدارىە ئاسۆيىن پىشېينيان دىكېنيت،
 خۇينەرى نەرىنى ژ تىكستى بىزار دىت، چونكو ئەو
 باگراوھندى ئەپستى و سەربور لگەل وى ژانرى ئەدەبى
 يان فى شىوازى نقىسىنى نىيە، يان بى فېرى تەرزە كى
 دى بى نقىسىنى بى، تەرزە كى راپورتى و راستەوخۇ،
 لى خۇينەر ئەرىنى دى ھەست ب ھەبوونا خوە د نىڤ
 ئاقاھى تىكستى دا كەت، دى خەيالا وى ئەكتىڤ
 كەت، دى چىژە كى ژى وەرگرىت ژبەر كو دى لگەل
 ئەتمسورمى كارى تىكھەل بىت.

تايىتل بخو (سەمايەك .. لەو دىوى ياخيىبونەو)،
 تىكستە كا خەست و تىرە و خۇينەر نەشېت ب ھىسانى
 خوە ژى قەدزىت، پىدقى ب سەر راوھستىانى يە، چونكو
 رستەيە كا سرنج راكېشە و ھەلگرا چەند ناماژەيانە،
 سەما وەكو گۇڤەندە كا ئايىنى يا سوفىگەرانە يە، د
 ئايىنى ئىزدىان دا، سەما گۇڤەندە كا ئايىنى يا پىرۆزە و
 د رىتوالە كى ئايىنى يىن گرنگ دا و ل لالشا نورانى
 د جەژن و ھەلكەفتىن جودا دا دەھىتە كرن، دىسان
 گەلەك رىچكە يىن سوفى ژ وانا رىچكەيا (مەولەوى)
 يا مەولانا شىخ جەلال ئەلدىنى رومى، ھەمان رىتوال لى

د قادا ئەدەبىياتىن كوردى دا و نەمازە د قان سىھ
 سالىن بورى دا، ھۇزانقان و چىرۆكنقىسىن كورد شىايە
 ل گۇر دانىن ئەقى گاڤى كارى خوە بى ئەدەبى دارىژن
 و بەرسقا تەكنىك و ئالاقىن نوى بدەنەڤە و شىوازو
 تەرزى نقىسىنا خوە بگۇھرن و بىياڤە كا بەرفرەھتر بدەنە
 ئاشۇپا خوە و سەرەدەرىە كا پۇزتىڤ لگەل وەرگرى
 بگەن، نھا ھەلبەستىڤان كورد ھەنە، ل پەى دانىن تىور
 و خۇيندگەھىن پۇست مۇدېرىتتە رستەيا خوە يا شعرى
 دادېژىت و تايىتل و دەرازىنكىن دى ب شارەزابوون
 ھەلدېژىت و ئاست و رۇلى وەرگرى و پىگەھى وى
 د كارى ئەدەبى دا ب ناوايە كى ئەرىنى ھەلسەنگىنيت
 و ناھىلىت رامان د قاد و چارچوڤەيە كى دا(ھەر چەند
 بى بەرفرەھ بىت) ب مېنيت، بنگەھى ھەنى كارتېكرن
 ژ ستايلى دەربېرىنى و شىوازى گۇتنى و وىنەيى شعرى
 و بىرۆكە و تىمەيىن دى كرىنە، كار لەسەر زمانى كرىە
 و پەيڤ بوويە جەڤەنگ و بەر ب چەندىن سەمتان
 قە دچىت، ئەگەر وەكو مېناك لەسەردەقېن شىعرى
 يا ھەلبەستىڤان ناويزان نورى باخقىن، دى سەرھەلى
 چەند ئالاف و گۇھارتان بىن، كو ئاويژانا ھۇزانقان
 د ھەلبەستىن خوە تەوزىڤكرىنە، ھۇزانقان د تىكستا
 ھەلبەستى يا ژر تايىتل (سەمايەك.. لەو دىوى
 ياخيىبونەو) دا دىژىت:

لەم دەڤەرە خنكاوھدا

خەرىكە ئە جىكەتتى ئاۋ رادەمىم و ..

خۆم تەسلىمى قەدەرى باران دەكەم

تا ئەجەل بېيتە خونوا

بە تەۋىلى سائە سەرەستەكانى ئاسماندا شۇرىتتەوھ

خەرىكە ئولفەت بەم نازى عىشقەوھ بگرم

تا ئە دلە راۋىقى فېراق بېمەوھ

خەرىكە دەمبە كۆرپەى بەفرو..

ھەلبەستىڤانى ب زمانە كى شعرى بى چر دەربېرىن
 ژ حالەتە كى خوە بى دەرونى وەكو ژنە كا رۇژھەلاتى
 كرىە، ديارە بۆيەر و رويدان ھەبوويە و كارتېكرن ژ ناخى
 وى يا ھەلبەستىڤان كرىە، مە ئەو بۆيەر نەدىتى يە

ب شىۋازەك جودا پراكىتىزە دكەن و مەبەست ژى ئەۋە
 مروف دەستى ژ ھەزىن خوە يىن دونيايى بەردەت تا ب
 رىيا تىرامان و تىھزر كرنى و خوە تافىلكرنى بگەھىتە
 قوناغا كەمالبونى، وھا دبىنن سەما گەشتا مروفى
 يە بەر ب يەزدانى، د فى گۆفەندا ئايىنى دا، دەروىش
 لدۆر خوە دزفريت و ھندەك ئاخفتن و پەيقىن نە زەلال
 دىپىت، ھەر وەكو لگەل خوە دپەيقىن و ل پەى نىرنا
 سۆفىگەران ئاخفتنا راست پىدقى يە ژ دلى بۆ دلى
 بيت و ل گۆر ديدا فە كۆلەرەن ئەف جورى زكرى
 سوفى و بىرۆكە يا زفرىنى، ژ زفرىنا ھەسارەيان لدۆر
 رۆژى ھاتىبە وەرگرتن، وھا د ھەلبەستى دا و ب رىيا
 ھەقبەردانى د ئاقبەرا تىكستان دا (التعلق بين النصوص)،
 و ب كارىنانا ئەلئىمىننا مېتافوران، تىكست زەنگىن
 بووئە و ھەا شىانن پەيقى دپەقن و نىشانەيىن ئامازەيى
 ژى دچن و دكارىت وئەھىە كى قەشەنگ و دنبايەكا
 جوان و فرەرامان د ھوندى ھەفوكى دا چر بگەت،
 رستەيە كا موكم و خۆدى ستراكچەرە كى ھزرى، مينا
 ئەو تائىلى وئ ھەلبزرتى (سەمايەك .. لەو دىوى
 ياخيىبونەۋە)، وەرگەر ھەر ب خۆيدنا تائىلى دى ھەست
 كەت ھۆزانقان دى ب ستابىلە كى نەمازەيى پەيشىت،
 ب زمانە كى بەرۆفاژىيا پىشېنىن وى ھەلبەستا خوە
 دارپىت، چونكو رستە يا كەھى نىبە و خۆدى گەلەك
 رامان و ئامازەيىن كوپرە و ب ھىسانى ئاقەرۆكى خوە
 رادەستى وى ناكەت، ھەلبەستقان ناخۆازىت گشت
 نەھىنىان ئاشكرا بگەت، بەلكو دخۆازىت تىككەلېن
 وەرگرى لگەل تىكستى تىككەلەيكا ھاوسەنگ بيت،
 پەيوەندىە كا دوو لايەن بيت، لىسەر دوو ئاراستەيىن جودا
 ب رىقەبچىت (ژ تىكستى بوو وەرگرى و ژ وەرگرى
 بوو تىكستى)، وھا دى وەرگەر ھەست كەت يى داخۆاز
 كرىيە ببىتە جەمسەرە كى كارا د ئاقاھىي تىكستى دا،
 چونكو بوشايى و دەرز د ھەلبەستى دا ھەنە و ئەو
 دى كارىت كارى خوە تىدا بگەت، ئەگەر جارەك دى
 تەماشەى تائىلى ھەنە بگەين، دى بىنن ل ئاقبەرا
 پەيقا سەما و لە دىوى ياخيىبونەۋە، دوو خال(.. ھاتىنە
 دانان، ئەو خال پتر پەيقان رامانان ھەلدگرن، رامانا وان
 ئەۋە كو ھەلبەستقانى ھندەك گۆتئىن دى ھەنە لى
 نە گۆتى نە يان ھاتىنە ژبىرن، يان خۆاستى يە كو بىپىت

د نىقەرا ياخيىبونى و سەمايە دا، قوناغەك تىرى
 فەگۆھارتنان ھەيە، زۆر ئاخفتن ھەنە يىنە گۆتن لى چ
 پەيىف و ئاخفتن نكارن ھەمبەرى وى ھالەتى بن يان
 وئ ئەزمونى بن ئەۋا ھەلبەستقان تىدا بورى، لەوما
 ب رىيا تىرامانان وەرگەر دى كارىت رامانان دەربىنىت و
 سەرھەلى سەربوورى بيت و وان فالاتيان داگرىت، دىيت
 ئەو رامانن ئەو فەدبىنىت نىزىكى مەبەستا وئ بيت و
 دىيت ل گۆر ئەزموننا خوە وئەھىە كى دى د ھشى وى
 دا چىبىت.

پشتى ھەر دوو خالان رستەيا خوە تەقاف دكەت(..
 لەو دىوى ياخيىبونەۋە)، ياخيىبون ژى رامانن كوپر
 ھەلدگرىت، نەمازە كو بەرىيا وئ دەستەۋاژەيا (لەو
 دىوى) ھاتىبە رامانن وئ توخ و كوپر تر دكەت،
 نىشانەيە كو ئەو د لوتكەيا ياخيىبونى دا بووئە، ياخيىبون
 ئامازەيە بۆ ئەو رەوش و بارەدوختن جفاكى و دەرونى يى
 مروفى كورد نەمازە ژن تىدا دبورىت، ياخيىبون وەكو
 چەمك ئامازەيىن نەرازىبون و رەتكەنەقى ھەمبىر
 دكەت، رەتكەنەقا داب و نەرتىن جفاكى و نە جىبەجىكرنا
 فەرمانان، ياخيىبون رامانا وئ ئەۋە سىستەمە كى
 ستەمكار و عەقلەك ھوشك و دائىخستى ھەيە و يى
 زال و دەستەلاتدارە، لى بەرانبەر ژى دەنگ ھەنە و كار
 دكەن ژبوى ھەلەشاندا وى سىستەمى و جارەك دى
 سىستەمە كى دى ئاقابكەن يى گۆنجايى بيت لگەل
 ئارمانج و نىرئىن نەشى تازە، ھەلبەستقانى باۋەرى ب
 رۇحا ياخيىبونى نەمايە، ھەفركى يا لگەل دەوروبەرى يا
 بى ئەنجامە و ئەو نكارىت درپۆھىي ب وئ ھەفركىي
 بدەت، لى د ھەمان دەم نكارىت خوە لگەل ياسا و
 پەرنسىپىت زال بگۆنجىنىت، لەوما پەنا بەر ب ژيانا
 رۇحانى برىيە، ل قىرى بوو مە ديار دىيت ھەلبەست يان
 ھەر كارەك دى ھونەرى بىنىنە كا خەست و نەمازەيى
 يە بوو كەتۋارى، ھەول دەدەت لايەنە كى قەشارتى يى
 ژيان و جىھانى رۇھن و زەلال بگەت، يان ھەلۇيىستە و
 شىۋازە كى ژ شىۋازىن دەربىنى.

ھۆزانقانى تائىلە كى بالكىش و ھەلگىرى چەندىن
 ئامازە و كودىن سىمىۋلۆكى ژ تىكستا خوە را
 ھەلبزرتى يە، كار لىسەر دەرازينكان كرىە و ب ھىسانى
 نە ھەلبزرتى يە، لەوما دى كارىن بىزىن دەرازينكا

ھەنە مەسجا يېڭى ۋ مە يېن ۋەرگېر ۋا ۋەشاندى يە،
پەيامە كى ھزرى ۋ قە كرى ۋ يى پېچايى ب بەرگە كى
ھونەرى، پەيامى ھەنە دى كاريت چەندىن خۇيىندان
ھەمبىز بكت ۋ ئەمىن ۋەرگېر لسەر يىك رامان ۋ
خۇيىدن رىكنە كەفەن.

دايە گيان...

مە پرسە چى دەكەم ۋ ئە كۆيەم

پېرسە بۇ منيان بردو.. ئە كۆي ھەراجيان كىرم

من ئەۋەتام ئە پىشت ئاۋىنە شكاۋەكانى ئەۋدو

خەرىكى كۆ كىردنەۋەي جەستەم ئە ئېۋ پارچەكاندا...

(ئاۋىنە شكاۋەكانى)، ب قى ھەقۇكى رۇمانا
(ژنا شەكستى) يا رۇمان نقىس ۋ چالاكفانا چەپا
فرەنسى (سىمون دى بوفۋار ۱۹۰۸-۱۹۸۶) ھاتىە بىرا
من، بىرمەندا ھەنە ب نقىسىن ۋ چالاكى خۋە ۋ نەمازە
ب كىتبا (رەگەزى دى) ئاقدار بو، كىتبا ھەنە ژبۇ
فېمىنىزما ھاۋچەرخ ۋەكو تىكستا دامەزاندنى دەيتە
ھژمارتن، رۇمانا ھەنە لدور پرسا ژنى ۋ ئىش ۋ ئازارن
سە ژنا دنرخىنىت، ئاۋىزان ژى ب ئاۋايە كى ھونەرى
ۋ زمانە كى چر ۋ كورت ۋ تىر ژ لايى سىمانتىكى قە،
قالا مژار ۋخەم ۋ ئازارن ژنى دكەت، د ھەمان دەم دا
بھايى ئەستاتىكى يى تىكستى پارىژتى يە، ھۇزانقانى
د پىرۇسىسا چىكرنا ۋىنەيى شەرى دا، تەكەز لسەر
تىگەشتن ۋ راقە كرنا رەۋشا جفاكى ۋ داننن بابەتى كرىە
ۋ پاشان بەرژەنگىن ۋى رەۋشى د خەيالا خۋە دا ھەلاندىنە
ۋ ب ھىزا ۋى ئالاقى ب فورمە كى دى دەرتىنايە ۋ رستە
ۋ ۋىنەيى ھەلبەستى ژى ۋەھا چىدىت، ھەر ۋەكو(د).
نقوال بن صالح) دىيژىت: لسەر بنەمايى دوو پىرۇسەيان
يا يىكى تىگەھشتن (الأدراك Perception)،
ھوشيارىيا مەۋفى ژ خۋە ۋ جىھانى بگەھىت، يا دوو
يى ژى ئاشۇپگە (التخيل Imagination)، ۋەھا
دى تىكھەلبونەك د ئاقبەرا راستى يى ۋ خۋازىيان
دا چىيىت. (ب قى تىكھەلبونى ۋىنەيەك د ھشى
ۋەرگېرى درۆست دىت، لى نەرەنگفەدانە كا راستەخۋە
يا واقە كى ديار، بەلكو دانەرى ب ۋىنەيان ۋ ھەستە كا

وژدانى و ھىشە كى دىرېيىن، دەرېرېن ژ باندۇرا روويدانى كرىيە وئىنەيەك چىكرىيە و بىنېن تىدا ھەنە و ئەو وئىنە رەوانەي مە يىن وەرگەر كرىيە و ھەلبەت دى وئىنەيەك د ھىش مە دا ژى بىت، چونكو ھۇزانقانى ھەر پەيئەك ب مەبەست ھەلبىزاتىيە وەكو مىناك دەما گازىيا خوە ئاراستەي دايكا خوە دكەت(دایە گيان)، بنگەھەكى موكمى چىكرنا تىكەھەليان و د ھەمان دا يى نەرم و مشت دلىنىي و ئەو دىيەستراكتورى چىكرنا وئىنە و بزاقىن تىكستى .

ئاويزانا ھەلبەستقان د تىكستە كا دى دا و يا ژىر تايىتلى (زەمىلەيەك بەختەوهرى) دا دىيژىت:

لە چاوى شىعەرىكەو ە رەسمت دەگرم و ..
دەتخەمە نىو ئەلبومىكى رەنگاۋ رەنگەو ە
تا لە تايىفەي گۆل بچى و ..
نەچپەو ە سەر بەندەيەكى ياخى
لە ياهوى ھەناسەيەكيش
مائىكت لە تەرىقەت بۇ دروست دەكەم
پر بى لە دەنگى ھەزو ..
پر لە زىكرى بەختەوهرى

لە گۆل)، دا رستەيەك سادە و دوىر ژ پىئەرىن پوھتىكايونى بىت، مرؤف د ھەلكەفتان دا گۆلا پىشكىشى خۆشتەفئىن خوە دكەت، وەھا گۆل دىيەتە نامرازەك ژبۇ چىكرنا بەختەوهرى يى، لى بەختەوهرى ھەست و برىارە و ئەو ب خوە ئارمانجە، ئەم وى تىشتى نايىن لى ئەم ھەست يى دكەين، كومكرنا ھەقدژان د يىك قەوواھ دا ھەستان دئارىنىت، بىياقە كا بەرفرە ژ نىشانە و ئامازەيان چىدكەت، كومكرنا پرتىن ناكوك د رستەيا شعرى دا، يىكە ژ ئالاقىن ھەستىار ئەوئىن تىنە كا زىدە ژ تىكستى را دبەخشن، وەرگەر ھەست دكەت كو بزاقىن و لىقىنە كا بەردەوام تىدا ھەيە، كومكرنا ناكوكىن ھەنى(ماتريالى و مورالى) بىياقا خەيال بەرفرەھكرىە و ژ مايكرؤ ئاقاھىي(تايىتلى) را تايىبەتمەندىيا درىژكرن و پان و بەرىنكرى بەخشىيە، دووالىزىميا ناكوكان ھەبوونە كا كوالىتى و ستراكوروى تىكستا سەرەكى ب ھىز و موكم دكەت، ب فى چەندى ژى ديار دىت، ھەلبەستقانى تىپەراندىن لسەر تاما سەردەت كرىيە، ئەو تام(الذائقة الساندة) يا لىژىر باندۇرا چاندا دەفكى جەگىر بووى، وەھا ژى كودەتا لسەر وى دەستەواژى كرىيە ئەوا دىيژىت: (ھەلبەست دەيتە بەيستن و ناھىتە خۇيندىن)، تايىتلى ھەنى پىدقى ب خۇيندىن و لسەر راوھىستان و ئەنالىزكرنى يە، تايىتلى وەكو مايكرؤ ئاقاھىيەكى چر، گاقە كا نەمازىيى يە مە يىن وەرگەر رادكىشىتە ھوندىر ئاقاھىي مەزن، بەلكو تايىتلى وەھا ب ھىسانى رامانا خوە رادەستى مە ناكەت، و ھەتا ئەم تىكستا مەزن ژى بخۇينىن ھەر ب مىنىت كود و رامان خوە يا نخافتى ئاشكرا نەكەت، جاران ژى لگەل تايىتلى سەرەكى(ئاقىشانى ديوانى) ھەفجوت دىت و ب ھەقرا پان و بەرىنىي ژ كومى را دبەخشن، نەپەنى و نەھىنىن وى پتر كوير دكەن، ژبەر كو ھەلبەستقانى ب ئاوايەكى سىمبولىك دەرېرېن ژ سەربوورا خوە كرىيە و د نىف رستەيىن دا مژدارى ھەيە و بىياقە كا ئەستاتىكى چىبوويە، ب ستايەكى گۆتارا خوە دارىژتتەيە كو پەيف ھاتىنە باركرن ب رامانىن تازە، بووينە جەقەنگ، ب جۆرەكى وەھا سەردەرى لگەل زمانى كرىيە كو بەرؤقاژىيا پىشېينى يىن مە يىن وەرگەر

ھەر ل دەسپىكى وەرە كودەتا لسەر زمانى كەھى و گۆتاركى كرىيە، لادان د تايىتلى دا كرىنە (زەمىلەيەك بەختەوهرى)، تەم و مژدارىەك ھەيە، رامان لسەر يىك سەمت سەقامگىر نايىت، لسەر دوولىزىما كومكرنا ناكوكان د يىك قەوواھ دا كارى خوە يى شعرى كرىيە، مىكانىزىما ھەنى وئىنەيەكى مشت ژ فندبازىيا ھەلبەستى (المراوغە الشعريە) چىدكەت، ديسان شىواژى ھەنى تەفەگەرەكا خۆرت د رستەيى دا دخۆلقىنىت و دژبەرى نەلقى و راوھىستانى يە و ناھىلىت رامان لسەر سەمتەكى سەقامگىر بىت و ئەفە ژى وەرگۆھىزكە كا ھەلبەستى يە، دىتن و شىواژەكى ھزركرنى يە و ھەلؤيىستەكە وەردگرىت، ھەلبەستقان د تايىتلى دا فرە نامازە دا چر دكەت.

زەمبىل تىشتەكى ماتريالى يە لى يا مشت كرى ب تىشتەكى مورالى، ئەگەر گۆتبا (زەمىلەيەك

ھىشەن ۋەرگىرى ۋە بەرفەرەھكەرنە بىياقەن خەيلا ۋى، ب ۋى ستايلى دارىژتەن يە كۆھەرتەم تىكست ب مېنىت فە كرى ۋ ب چ دووماھىكان قايل نەبىت، ھەلبەت ئەمىن ۋەرگىر چ جارەن لىسەر يىك رامان رېكناكەقەن، بەلكو دى ل جەم ھەر يىك ژ مە تىكستەك جودا جەگىر بىت، ژبەر كۆ شىۋازى دارىژتەن ۋە دەربرىنە يى فرە رەھەندە ۋ ب يىك پىشان قايل نايىت ۋ ب ئاۋابە كى راستە راست يان ژى بازەنە نازفەرىت، بەلكو ب شىۋازە كى سپايرل (spiral حلزونى) د تەقەگەرەك بەردەۋام داىە، لەوما لىسەر چ رامانىن فەبر سەقامگىر نايىت.

مە گۆت تۆنە كا رومانكى د تىكستىن ۋى دا ھەيە ۋ ئەو تۆن دەرئەنجامە ۋ سەدەم ژى نىرەنە ب چاقى دلى، دەما ب چاقى تەماشە تەماشە تىشت ۋ دياردەيان دكەت نىرەن كوير تر دبىت، ژبۆى دياركەرنە بىزارى ۋ نەرازىبوننا خوە ھەمبەر كەتۋارى ژبەر ئەگەرەن جودا جودا، كار دكەت ژبۆى سەمتنا تىقلى سەر فە يى تىشت ۋ سەدەمىن بۆيەران، ھەول ددەت لايەنە فەشارتى فەبىنىت، لى ھەست دكەت كۆ زمانى سادە يى دەربرىنە نەشىت ھەست ۋ ھزر ۋ دلىنىيا ۋى فەھەوئىنىت، لەوما پەنا بەر ب كارىنانا جەقەنگ ۋ مېتافۆر ۋ خۇاستان برىە، ب ۋى چەندى ژى گۆھرىنە كا جۆرى چىبويە ۋ تىكستى رەھەندە كى دى يى ھەستىار ھەمبىز كرىە، نوزە كا سوفيىم ب رەھەندى خوە يى ھومانىزم جەگىر بويە، ئاۋىزان د دەقا دى دا ۋ يا لىژر ناقى (لەگەل خۇمدا چەند غەرىم) دا، ب زمانە كى خۇازەبى د پەيقتى ۋ ب ۋى ئالاقى تىكستە كا مەشت ب بىنەن ۋ گەرىان ل دويىف ئەو تىشتى نەدىار ۋ ھىژ نەھاتى دادرىژتەن يە، دەما دبىژتەن.

لەگەل سوتوانى بائى پەروانە يەكدا

بە شەمى ژورەكەم مە دەسوتىم

لەگەل شكانى پەنجەرەى مالىكى چۇندا

مە دەشكىم

لەگەل ۋشكبوونى گەلەك بەدارى مەينەتى پايزەۋە

ھەلدەۋەرىم

بىت، ل پەى مەرچىن پوھتىكەبۇونى كار د نىف زمانى دا كرىە.

ل ئالەبە كى دى فە، دبىنەن تونە كا نەرما رومانىكى ۋ ھەلەستىن ۋى دا ھەيە ۋ باندۆرا پەروەى رومانىكى ۋ كارتىكەرنە كەقەنە شوبە شەرا سۇفى ۋ كلاسىكىن كورد ۋ ھەلبەستە لىركى يان ھەلبەستەكى لىسەر ناخى ۋى يا ھەلبەستەقان ھەيە، لەوما شىايە ب شىۋازەك ۋ ھەا ھەلبەستە خوە دابرىژتەن، كۆ نە مەلكە چا زمان ۋ فەرەھەنگ ۋ ياسا ۋ پەرنەسىپەن خوەدى يىك پىشان بىت، بەلكو زمان د خزمەتا ئاشوپ ۋ ھەست ۋ تەنگىزىنە ۋى دا بويە، ھەر ۋەھا مفا ژ خۇبىندگە ۋ پەيرەۋىن رەخەنەبى ۋ ژوانا ژى ستراكتوورەن تىۋورا ئەستاتىكا ۋەرگىرنە ۋەرگىرنە، د ھەمان دەم ھەلبەستە تاما خوە يا خوەمالى ژ دەست نەدايە، بەلكو گۆھدىر ژى دى ھەست كۆ يى ل دىوانا ھەلبەستە كلاسىك رۆنشتى.

ھۆزانقانى ل پەى بنگەھى ئىستراتىژىا سەردابرىنە سەردەرى لگەل ۋەرگىرى كرىە، ئاسۇبى پىشېبىنەن ۋى بشكىنەن ۋ نىرەنە زال دەربارەى ھەلبەستە بەھلەۋەشېنەن ۋ رەستەيە كا نە چاقەرىكەرى پىكەبىنەن ۋ د ۋى رەستەبى دا بىياقە كا ئەستاتىكى بخۇلقىنەن، ھەر ۋەكۆيا دبىژتەن: تىكست يا چاقەرىپى ۋەرگىرى باشە ۋ چالاكە، ل بەندا خۇبىنەرى زانا ۋ شارەزا يە.

ۋەرگىرى ھەنە دى كارىت بىتە جەمسەرەك د كارى ھەى دا، دى كارىت دەرزان دابگىرەت ۋ تىكستە كا دى لىسەر ئاقابكەت، ژبۆى كۆ لايەنە ئەستاتىكى چىبەكەت ۋ كارى داھىنەن ل جەم ۋى ب دووماھىك بىت، ب فە چەندى ژى دى كارىت ب سەلمىنەن كۆ خوە يى خۇبىندەقان (الذات القارئة) ژىدەرى تىگەھشتەن ۋ چىكارى لايەنە ئەستاتىكى يى كارى ئەدەبى ۋ ھونەرى يە.

ھۆزانقانى ۋەرگىرى يى ل ھەمبەر فورمە كى گران دانى، لى ئەو دەرەفەت ژى ژىرا دابىن كرىە كۆ رامانا تىكستى فەبىنەن ۋ چەند كود رادەستى ۋى كرىنە كۆ بىنە فاكەتەرىن ھارىكار د پروسەيا راقەكەرن ۋ داگرتنا دەرزان ۋ قالاتىيان دا، دەستەھلات ژ خوە ۋ تىكستى ستاندى يە ۋ رادەستى ۋەرگىرى باش كرىە، تىكست بويە ئالاقەك ژ ئالاقىن ھەژاندەنا ھەست ۋ

ہہلبہست، ل جہم وی دہربازبوونہ ژ سینورین عہقلی، رتکرئہفا دائین واقعی یہ، یاخیبوونہ لسہر بہا و نرخین زال و دہرپرینہ ژ جیہانا ہوندری و ناسکرن و ہہمبیزکرنا رہہابوونی یہ، سوفیزیم ژ ی د گہوہری خوہ دا دوودلی و ہاقیبوون و یاخیبوونہ، د خالین ہہنی و چہندیں دی دا سوفیزم و شعرا نوی ل ہہف دگرن، ہہلبہستقانی ب ثلاثین سیمبولیک دہرپرینی ژ ناخی خوہ یی بریندار و نہرازی و دیتین خوہ یین ناراندی و دژوار کریہ، سووتان، شہمع، مالیکی چؤل، وشکبوون، نازاری گولیک، تہراتیلہ کانی کلیسہ، بانگی موحمہدہ، باران، غہرق، فیراق...ہتد)، ہہلبہستقانی کومہ کا پھیف و دہستہواژہیین نیزیک ژ فہرہنگا سو فیزی دی تیکستین خوہ دا تہوزیف کرینہ، ہہر ییک ژ پھیف و دہستہواژہیین ہہنی دوو رامانان، ییک یا ناشکرا و یا دی یا فہشارتی ہہمبیز دکہن، پھیقن ہہنی بوونہ جہفہنگ و ہیما و دہرپرینی ژ فہقینی یی و پاکژکرنا نہ فسا مروقان و رہوشتی بلند دکہن، ژ لوژیکا عہقلی دہرباز ب بوونہ، چونکو عہقل نہشیت ہہمبہری تہف پرسیارین ہہقبہند ب ہہبوونی فہ راوہستیت، ہش نکاریت گشت پرسگریکان چارہسہریکہت، بہلکو گشت جاران پرسگریک و نالزی و قہیران بہرہمین عہقلی بوونہ، ہہر وہا زور تشتت ہہنہ مروفت ب رییا چافی عہقلی نابینیت، چافی عہقلی ب تنی لایہنی ناشکرا یی تشت و دیاردہیان دبینیت، ٹہو چاف دی کاریت پیشفہچوونین زانستی و تہکنہلوژی ب دہستفہ بینیت و گشت سیمایین مالتریالی چیبکہت، لی ٹہو شارستانی یا ٹہو چیدکہت شارستانیہ کا ماتریالی یہ و یا ہوشک و رہق و بی بہزہی یہ و ژ رامانا راستہقینہیا یا ہہبوونی و ژیانہ ناگہیت، ب تنی لایہنی ناشکرا دبینیت، لایہنی دی یی ژیان و ہہبوونی ل جہم وی یی و ہدایہ، ہہر وہکو فہیلہسوفی فرہنسی (ہنری برگسون) دبیزیت: (عہقل د بیافا مالتریالی دا یی شیای دہرئہنجامین ہہری مہزن ب دہستفہبینیت، لی ٹہو نہشیایہ دید وینہیہ کی زلال لدور سرؤشتی ژبانا راستہقینہ چیبکہت)، عہقل زانستی نکاریت ژ وژدان و دلینیی بگہیت، نہشیت پیناسہ بکہت، نہشیت دیتنہ کا زلال دہربارہی تشتان گہلالہ بکہت، نفیسکاری مہغربی موحسن ٹہلمہحمہدی

دبیزیت: (تیکہہی نہست (Intuition)، بنگہہی تیورا فہلسہفا فہیلہسوفی فرہنسی برگسونی یہ، زانین یان دیتنا راستہراست یا تشتان دی ب رییا تیکہہشتنا ہوندری جہگیر دبیت) ، سوفیزیم ہہر د بنگہہی خوہ دا لسہر وی چہندیں درؤست بوویہ، شورشہ کا روحی یا مروقی یاخی و نہرازی یہ، قیژییا وی مروقی یہ ٹہوی ب دیتنہ کا ییک لایہنا سہرفہیی قابل نابیت و کار دکہت ژبووی سمتنا و ہہلوہشاندا ناٹافی یی سہرفہ یی دیارده و تشتان و ناشکرہ کرنا بونیاتین فہشارتی یی سیستہمی تیکہہشتن و ریقبہرنی۔

ٹہومونا سو فیزم ٹہومونہ کا زہنگینہ و بانڈورا خوہ یا ب ہیز لسہر ٹہدبیاتین جیہانی کریہ، بہلکو چہندیں ریباژین ہونہری و ٹہدہبی یین مودرن ب ہزرا سوفیزم داخبار بوونہ، نہمازہ ب تیکہہی وی یین گریڈایی ب ئیش و نازارین مروقی و ژینگہہی و مژارین ہاقیبوون و یاخیبوونی و تہوزیفکرنا جہفہنگ و دہمامک و بکارئینانا زمانی ب ناواہ کی سیمبولیک ژبووی کو دہرپرینی ژ ٹہومونہ کا روحی و نیڑینہ کا کودہتایی بکہن۔

ٹاویژانا ہہلبہستقان ژ ی فہدہر نہبوویہ ژ کارتیکرنا ہہنی، ہہلبہست ل جہم وی دہرپرینہ ژ ناخہ کی نازاردایی، تیکستین خوہ ب جہفہنگان تین دایہ و ناستی دہرپرینی ژ ناستی دایریک بہر ب ناستی دہرپرینا مہجازی و ناشوی بریہ، داکوکی لسہر جہفہنگ و نیشانہ کریہ، ژبووی کو پھیام و دیسکورس و ٹہومون و نازارین خوہ یین روحی ب ناواہ کی ہونہری ژ مہ یین وەرگر را تیز بکہت، دبینیت ٹہو زمانی ہہی، تیرا دلینی و تنگزیین وی ناکہت، زمانی زال یی سینور دایہ و دہرپرینی ژ کتوارہ کی دائیخستی دکہت، لہوما نکاریت ب وی زمانی کتوارہ کی نالز و پر پرسگریک فہخوبینیت و دہرپرینی ژ خہون و نیڑین و بینینین خوہ بکہت، لہوما پهنای بہر ب ٹہومون و فہرہنگا سو فیزم دہت و ب ئیشارہتان لگہل مہ دپہیقیت و ب ناماژہ و سیمبولان دہرپرینی ژ حالہتی خوہ یی دہرونی دکہت، وہا دبینم ٹہوا ہہلبہستقان یا دایہلو کی لگہل خوہدی خوہ دکہت و د ٹہومونہ کا روحی دا تیدپہریت و کار دکہت ژبووی

یہی دی بیت، یان یہی دی تہ قاف بکھت، ب رییا کارئینانا تۆره کا سیمبۆلین ل پھی ہہف، ئافاہیہ کی تہ کنیکی یہی بیئگرتی چیبویہ، ہوزانقانی وہہا سہردری لگہل نافونیشانان کریہ، کو ہہموو ب ہہفرا تہقنی دہرقہ یہی دیوانی موکم دکھن و تیکستا سہرہ کی ب ژیدہرین لاوہ کی تیر بکھن.

ہہلبہستقانی لگور ئیستراتیژیہ تہ کی کار کریہ کو نہ پھنی و شیائین تہستاتیکی یین زمانی دہربینیت، ہہلبہستقان کودہتا لسہر رستہ یا کھی کریہ، دہرپرینی ژ بابہت و کہتوارہ کی دیار دکھت، لی واقعی ہہی تیکھلی خہبالا خوہ دکھت، ہہمہری بابہتی یہی تاییہت ب تہمونا خوہ فہدیتی یہ و ب ئالاقین شعری و ستاییہ کی ہونہری تہتہ کی دی دہردئینیت، د فہ گہری دا مروف واقعی ہہنی نابینیت، لی ہہست یہی دکھت، دیسان دہما دیوانا خوہ یا شعری (لہ جہستہی گہلا

یہ کدا دمرم) ب ناقری یا

شارہزابویہ،

چہوا دی

ب فی

کو لگہل تہو تہتہ نہ دیار تیکھل بیت و بہر ب رہابوونی فہ بچیت، رہہندی ہہنی یہی سو فیگہرانیہ دگہہیتہ لوتکی دہما دیژیت:

لہگہل "با" دا سہما دہکھم

لہگہل ئاوابوونی خور ئاوا دہم

ہہلبہستقان، ہہول ددہت ژ کہتواری ہہی دہرباز بیت، ب زمانہ کی چر و یہی پیکھاتی ژ جہفہنگ و میتافور و ئیحاتان دہرپرینی ژ تہموناہ کا وژدانی یا کویر دکھت، تہف چہندہ ژی دہرئہنجامی دیتہہ کا دژوارہ، خوڈانی وی نکاریت فہ شیریت و ب ئاماژہ و نیشانہ یین نہرم و ب وئہ یین شعری دہرپرینی ژ دوو دلئی و نہرازیبون و دیتنا خوہ دکھت، کار دکھت ژبوئی کو جیہانا ہہی تپہرینیت و بہر ب جیہانہ کا خہیالی فہ یان بہر ب ہوندری خوہ فہ بچیت، دایہ لوکہ لگہل تہوی رہا و نہ دیار دکھت و سوفیزم ژی ہہر لسہر ستوینین ہہنی چیبویہ (دابران و ہہفگرتن)، تہمونا سوفیزم دابرانہ ژ واقعی ہہی، تپہرینہ ژ واقعی ماتریالی و ہہفگرتنہ لگہل خوہدہ کی بلند، گہریانہ ل دویف رہابوونی، زمان ژی یہی مشتہ ب ئاماژہ و سیمبۆلان و فرہ دہنگی یہی، لہوما دی مژداریہ ک تیدا ہہبیت، لی تہو مژداری دہرئہنجامہ کی سرؤشتی یہی کارہ کی ہونہری یہی نہمازیی یہ، ہہلبہت دی وەرگری سادہ ہہقریشی ہہنگافتنی بیت و دی مہندہوش مینیت، لی ہہلبہستقان د وی باوہری دایہ کو وەرگرہک ہہیہ و یہی ئامادیہ لگہل وی یان جودا ژ وی گہشتا خوہ یا بہرہمدار د نیف قادا تیکستین وی دا بکھت.

تہ گہر تایتلی کتبا شعری گرنگترین دہرازینک بیت و ہاوتہریب لگہل تیکستا سہرہ کی، دیسان تاتلین لاوہ کی ژی ہہمان گرنگی ہہیہ لہوما ئاووزانی تہو تایتل ہہلبزارتی نہ، کو یین گونجایی بن لگہل ئافاہیہ تیکستان (بیزاری لہمن تہچی، سہمایہ ک .. لہو دیوی یاخیبونہوہ، وہرزی بیچوونہوہ، رہنگی خودا، ہیندہ دووریت لیمہوہ نیزیکی، خالیہ لہ خوّم و پرم لہ زیگری تۆ...ہتد)، بنیرہ چہوا گرنگی ب تایتلین ہہر تیکستہ کی دایہ، کو ہہر بیئک ژوانا ہاوتہریہی

تايىتلىق يان ب قى رستەيا ھەلبەستى يا خەست و تير سىرنا ۋەرگىرى راکىشىت و ۋى ھەقىشى شۆك و ھەنگاقتى كەت.

ۋەرگىرى شارەزا و سەرھەلى ژانرى ھەلبەستى، لگەل خۇيىندا نافونىشانى دى زانیت كو خانما ھەلبەستقان دى مە يىن خۇيىندەقان بەر بەر ب جىھانەكا دى بەت، دونيا يا ۋى يا تەم و مژدارە، لى ئەو مژدارى يا ب ئەنقەست چىكرى نىيە، بەلكو دەرئەنجامى كارەكى ھونەرى يى نافرېنەرە، كىلېن قە كرنا كودېن تىكستېن ب ھىسانى رادەستى مە يىن ۋەرگىر نە كرېنە، لى خۇيىنەرى ھەزى و نەمازىبى دى كارىت ب خۇيىنەرى و لىسەر راۋەستىيانا كودېن ھەنى قەبەكەت و چىژى ب قەدىتېن خۈە بىنىت، لگەل خۇيىندا تايىتلىق سەرھەكى دى ھەست كەت كو تىكستېن ديوانى ب زمانەكى نەمازىبى و ستايىلەكى پۇست مۇدرن ھاتىنە دارىژتن و ھەلبەستقانى ب شارەزىبى تايىتلى ھەلبىژاتى يە و ھەلبەت د قى ھالەتى دا دى د ھىشى ۋى دا نىرېنەك نەرىنى جھگىر بىت كو ھەلبەستقانى دى ۋى بەر ب گەشتا تازە بەت، يان دى كارىت تىشتەكى نوى د بىرادانكا ۋى دا جھگىر بەكەت.

ژىيان و ھونەر و مەرۇف دۇستى يى، ستراتكوتورى تىكستى لىسەر پارادوكسان چىبويىە، گۇتن ھەقدىزى مەبەستە، يان تىشتەك گۇتى و ل پىشت ۋى گۇتنى مەبەستەكا دى ھەيە، پارادوكس ژى مىكانىزمەكا گىرنگە د پىرۇسىسا چىكرنا رامانى دا و دبىت واتەيا پەيقى بەرۇقاژى بەكەت و ۋەرگىر دى پىشتى خۇيىندەكا جدى سەرھەلى رامانى بىت، پارادوكس، بىياقا تىنگىزىنى و دەرزان و سىپرايز د رستەيى دا د خۇلقىنىت و ئاسۇيىن پىشېنىن خۇيىندەقانى دىكىنىت، ب گۇتنەك دى پارادوكس فاكترەكى ھەرى گىرنگە د كارىن ئەدەبى و گىشت ھونەرىن جوان دا، لەوما نھا دەپتە ھۇمارتن ۋەكو تەكىكەكا ھەرى نافرېنەر د كارىن ھەنى دا و د خۇيىنگەھىن رەخنىبى مىنا شىۋازگەرايى و رەخنەگىرنا بەرسقدانا ۋەرگىرى و تىۋورا ۋەرگىرتن و پىشۋازىكرنى دا، ژ ئالاقىن يىكانە كو بوويىنە جھى پۇيتەدانى.

،،،، بە تەنىشت مائىدا تىدەپەرىت و ..
بىرى دەچىت دەرگا و پەنجەرەكەم بخاتە سەرپىشت
پىلاۋەكانم دەپۇن و ..
بىرىيان دەچىت پىنەكانم ئەگەل خۇيان بەن ..

دەرئەنجامى ب كارىنانا زمانى ب شىۋازەكى جودا، دەرز و بىياقېن تىنگىزىنى چىبويىنە، ئەو بىياف مەرچەكى گىرنگە د مژارا پوھتىكا بوونى دا، ژبۇى كو كارى ھەنى بەكەت و بىيافەكا ئەستاتىكى د نىف دەقى دا جھگىر بەكەت، لادان و قارىبۇون د ھوندىرى رستەيى دا خۇلقاندى نە، ل پەي پىشېنىن مە كار نە كرېە، بەلكو كاركرېە ژبۇى شكاندا ئاسۇيى پىشېنىنى يا ۋەرگىرى، گۇھارتنا ئاسۇيى پىشېنىنى كرىنى، خۇيىندەقانى ھەقىشى سەر سۇرمان و ھەنگاقتى دكەت، ب ۋى ھەنگاقتى ھەستىن ۋى د ئارىنىت، بەلكو خۇيىندەقانى پالددەت پتر لىسەر فورمى راۋەستىت، فورمى نەچاقەرى كرى پىساران چىدكەت، ژبلى ۋى چەندى كو فورم پىشكەكى ئورگانى يە د ئاقاھىي تىكستى دا، دىسان د نىقبەرا فورم و نافرۇكى دا ھەفگىرتنەكا ئورگانىك ھەيە، فورم رەنگقەدانا نافرۇكى يە، بىنىنا شەرى و چىكرنا ئەندازىيا فورمى تىككەلپە كا موكم ب ئەزمون

سال نىيە
نە ئېن خۇزگەمان بە پار
ئېرە مەملەكەتى جەلادە
جەلاد ئەم قەسىدەيەى كوشت
قەسىدەيەك
سەرى ھى ۋىنەكىشىك بوو
دەستى ھى پىيانۇ ژەنىك

ژبۇى كو ئاستى دارىژتنى رستەيى بگەھىتە ئاستى پوھتىكا بوونى، پىدقى يە گۇتن دژى گۇتنى بىت (پوھتىكا ئەۋە ھەرتەم ئاخفتن دژبەرى ئاخفتىنى بىت)، ئاۋىژانى كار لىسەر رىچكەيا ھەنى كرېە و ئەلېمىنتا پارادوكسان د تىكستىن خۈە دا تەۋزىف كرېە، بونىياتى ئاشكرا يى تىكستى قالا مرن و نەمان و كوشتى دكەت، لى بونىياتى قەشارتى قىژىيەكە ژبۇى

ئاسۆيىن پېشېنىكىرى رابوويە، ب وئ چەندى بياقە كا ئەستاتىكى خۇلقاندى يە، بياقا وەرگەر چىژى لى وەرگەرپىت و تىرامانين خود د جيهانا تىكىستى بگەت و پرىن ھەقگەشتىنى لگەل مە يىن خۇيندەقان موكم بگەت و ئەو زەمىنە خۇش كرىە كو د ناقبەرا ئەوا ھەلبەستقان و ئەمىن وەرگەر پروسىسا ھەقگەشتىنى گرەنتى بىت، وھا ئەزى وەرگەر بونياتى قەشارتى يى تىكىستىن ھەنى راقە دكەم، دىبىنم ھەلبەستقان يا د سەردەمە كى ئالز و قەيرانكى دا تىدپەرىت، يان بەلكى ھەقىشى ترس و دوولپە كا دەرۋنى بىت، لى ئەو ترس و دوولى و ئالوزى (ئەگەر ھەبن) برىنە ھوندى ناخى خود يى ھەلبەستقان و تىككەلى خەيالا خود كرىنە و د قەگەرى دا تىشتەك تازە چىبوويە و رەنگقەدانا كەتوارى تىدا ديارە لى رەھەند بەرفرەتر بووينە و پىقانين تازە ھاقتىنە و سىنۋر شاكندى نە و زەمەنى تىكىستى، چاخە ك دى يە و جە يى نە ديارە، جە و دەم تىككەلى ھەف دوو بووينە، ئەو جە و دەم ب چ بازن و پىقانان قايل نابن، لەوما تىكىست ب گشتى قە كرى دىمىنىت، وھا تىكىست چەندىن خۇيندەقان قەبوول دكەت، بەلكو ھەر يىك ژ مە دى لگۈر تىنگەشتىن و ئامرازىن خود يىن ئەپستى دەقى ئەناليزەكەت، من ژ ئالىە كى قە ل قى تىكىستى مېزە كر، ھەلبەت دى وەرگەر كى دى ب ئالىە كى دى قە تەماشى كارى ھەنى كەت و دىبىت خۇيندەقان مە ماندل بگەت و يى دى بىت و يا مە ھەر دوويان ماندل بگەت، چونكو ئەوا ھۆزانقان، ب فورمە كى وھا ھەلبەستا خود دارپىژتى يە كو چ جاران ملکہ چى يىك خۇيندەقان نەبىت و تەف پىقانان رەتبكەتەفە، چونكو ئەو ستايلى ھاتىە ب كارئىنان بخوہ قايل ناىبىت ب يىك رامان و ھەتا مەبەستا ھەلبەستقانى ژى رەتدكەتەفە، دەرز و قالاتى و جەپىن مژدار د تىكىستى دا، دبنە قادا نىرىن و بياقنى تىرامانان د حالەتى ھەنى دا، ھەر وەرگەر ك نەمازە يى ھەواندى، دى وەكو خود دەرز و قالاتىن ھەنى داگرىت و مژدارىق قەرەقىنىت، دىسان دەما وى تىكىستا خود نقىسى و بەلاقىرى، ئىدى ئەو دزانىت كو ئەو نقىسىن نەما يا وى، راستە تىكىست دى مىنىت ب

و چاند و نىرىنىن دانەرى قە ھەيە، فورمى گران رەھەندىن ھزرى و ھونەرى ژى دچن و فورمى ھەنى وەرگەر پالددەت ژبۇى كو وى ستراكتوروى ھزرى قەبىنىت ئەوئ فورمى ھەنى داھىناى، يان ب واتەيە كا دى دى ھەول ددەت ناقرۇكى ژ فورمى دەرپىختى، چونكو ھەر گاغا لقىنە ك يان گۇھارتنە ك د فورمى دا درۇست بىت، بى گۇمان ل پشت وى گۇھارتنى، وەرگۇھىزە كا دى ھەيە لسەر ئاستى ناقرۇكى، چونكو فورمى گران دەرئەنجاقى گۇھارتىن مەزنىن كو د ھزرى دا چىدبن و ئەو گۇھارتن كارتىكىرى ژ فورمى و شىواى دەرپرىنى دكەن.

ژ ئالىە ك دى قە، ئاوپزانى تەقنى ھەلبەستا خود لسەر تەقلى ھەقى يا رومانىكى و تراژىدىيە چىكرىە، يان لسەر نىرىنە كا رومانىكى بوو واقە كى تراژىدى بونيات ناىە، خۇيندەقان ھەست ب واقە كى تراژىدى دكەت، لى ھەست ب چىژە كى دكەت، ژبەر كو وى خرابى ژمەرا نە قە گۇاستى يە ب بى خراب تر، بەلكو ھەلبەستقان شىبايە بەھەستە كا شاعرى يا مېيانە ھەستىن خود ژمەرا قە گۇھىزىتن و وئەيە كى شاعرى يى وھا چىبكەت كو لگەل چىژا مە ژى وەرگرتى وژدانا مە ژى ب ھەژىت، ئەگەر خەمەك يان

تپسەك يان دوودلىەك د ھشى وى دا ھەبىت، ل پشت رپستەيان وئەبى شاعرى ئەو خەم و ترس ژى جوانكرىنە، مروؤف ھەست دكەت يى ل ھەمبەر كەقالە كى جوان و چىژ بەخش راوہستىاي و د ھەمان دەم دا ھەست دكەت ئەو كەقال ب دەستى ھونەرمەندە كى زانا و غەمگىن و بن دەست و ھەست نازك ھاتىە چىكرن و دارپژتن.

ديارە ھەلبەستقانى ب زمانە كى شاعرى يى مى نازك ھەستىن خود كرىنە ھونەر و بەرۇقاژىيا پېشېنىكى مە وەرگرى كارى خود كرىە، دىبىت مژارا وى يان ناقرۇكى تىكىستىن ھەنى لدور پىسا ژنى د جفاكە كى رۇژھەلاتى دا بىت، يان لدور دياردەيا تىرور و تۆندروپى بىت، لى زمان ب ستايلە كى شاعرى يى نەمازەبى بكارئىنايە و ب دەرز و لادانان و پىاقنى ئەستاتىكى خۇلقاندى نە و ب ئالاقىن ھەنى ب شاكاندا

دانهرى قەگپىدايى، ئەم مرنا ئەۋى دانەر راناگەھىنىن، لى ب خۇيىندىن خوه دى سەنتراليزىما ۋى ھەلۋەشىنىن، نامىنىت لىقەگەر دى ل دەسلەلاتا ۋى دەين، دى بىنە ھەقكارىن ۋى، نقىسەر نامىنىت جەمسەرى سەنتەرى، بەلكو ھەر ۋەكو نقىسكار (موسى رىباعە) دىيىت: {د پروسىسا خۇيىندىن دا دانەر نامىنىت جەمسەرى سەرەكى، بەلكو دى بىتە يىك ژ سى جەمسەران} دانەر، تىكىست، خۇينەر، ئىدى قەكۆلىنىن ئەدەبى پۈيتە ب ژيان ۋە دەمى ھۆزانقانى ۋە رۇمان نقىسى نادەن، يان ھەتا رەۋشا ۋى يا جقاكى ۋە رەۋشا ئۈبجىكىشى ژى گزىكى پى ناھىتە دان، دى يا گزىنگ ئەۋ بيت كا ئەۋى ھۆزانقان ب چ زمان ۋە ئالاف ۋە تەكىكى ۋە مىكانىزمىن ھونەرى دەبرىن ژ پروزەكتى خوه بى ئافرىنەر ۋە ئەۋى چەۋا پەيامى خوه دارىت ۋە دى چ دەشى ئەۋى ۋەرگپ دا جەگىر كەت. ۋەرگپ باش ۋە سەرھەل ۋە خۇدان باگراۋەندەكى زەنگىن ۋە موكم، ئەركى دانەرى، دەھىنەرى، نقىسكارى ۋە شىۋەكارى قورس دكەت، دەما ئەمىن ۋەرگپ خوهدى دىد ۋە نىرىنىن سەربخۇ ۋە دىتتا گەش بىن ۋە ھەرتەم دى چاقەرى بەركارىن نوى بىن، د حالەتى ھەنى دا ھەلبەستقان ۋە رۇمان نقىس ۋە ھونەرمەند ۋە ھەتا سىياسەتمدار ۋە گۇتارخۇين ژى..ھتە، دى يىن داخۇاز كرى بن، ئالاف ۋە مىكانىزمىن تازە ب كارىنىن ۋە بىنە گەرۋك ۋە لدويف شىۋازو ئامرازىن نوى بگەھرىن ۋە واتەين نوى بەرھەم بىن، دى ھىنە پالدا گەر نەيىژىن دى نەچار بن، بىنىن ۋە ھزىر ۋە بۇيەر ۋە سەربۇرىن خوه، د قالبەكى تازە دا دابرىژن ۋە ب تىگە ۋە چەمكىن نوى زەنگىن بىكەن ۋە ب ھىز ۋە شىانىن خەيالى تىن بدەن، ب ئاۋايەكى ۋە ھەر ژمەرا قەگۇھىزىت كو نە بتنى پىششىنىن مە بشكىنىن، بەلكو تىپەراندن ۋە دەربازبونى لسەر بىن بەرى بكەت، خالە كا نوى دىرۇكا ئەدەبى دا رىجىست بىكەن. ب نىرىنا مە، تىكەھلىيە كا دىالىكتىكى د ناقبەرا ۋەرگپى ۋە دانەرى دا ھەپە ۋە ۋەرگپى پازىف نقىسكارەكى تەمبەل ۋە خراب چىدكەت، لى ۋەرگپى ئەرىنى قادا ئەدىياتان د ھەژىنىت ۋە دىبىتە فاكتەرى ھارىكار ژبۇ چالاككنا قادا ئەدەبى ۋە ھەتا يا ھزرى

ژى، دى ھۆزانقان ۋە رۇمانقىس ۋە سىنەماكار پى ھىنە ھاندان ژبۇ خۇرتكرنا پروسىسا داھىيان ۋە بەرھەم ئىنانا كارىن ئافرىنەر، چونكو ئەگەر كارى جودا نەكەن دى بەرھەم ۋە بەركارىن وان ھەقىشى رەختى بن، ۋەرگپ ھوشيار نقىسكارى پالددەت داكو كارەكى نەمازەبى دەرىنىت، ژبۇ كو بوو ماۋەبەكى درىژ كارتىكرىن وان د قادا ھونەر ۋە ئەدىياتان ب مىن، ب گۇتەك دى دى خەما وان ئەۋ بيت خالە كا نوى لسەرى رىژى دابىن ۋە دىرۇكە كا نوى تۆماربىكەن.

پەراۋىز:

- ۱- لە جەستەى گەلایە كدا دەرم شىعر. ئاۋىژان نورى چاپخانەى كارو ۲۰۱۳ ل ۴۳
۲. ئاۋىژان نورى/ لە جەستەى گەلایە كدا دەرم
۳. تشكىل الصوره المراوغه فى شعر محمود درويش/ د. نوال بن صالح، جامعہ محمد خضير، بسكرۃ/ الجزائر، مجلة أبوليوس، مجلد ۰۶ سنة ۲۰۱۹ ل ۱۴۶
- ۴- لە جەستەى گەلایە كدا دەرم شىعر. ئاۋىژان نورى چاپخانەى كارو ۲۰۱۳ ل ۲۷
- ۵- ھەمان ژىدەر ل ۱۴۱
- ۶- بروغسن: على العقل الرنسانى ان ينتقل من الغلو فى الغرور الى الغلو فى التواضع/ الشرق الاوسط ۱۲ يناير ۲۰۱۷ محسن المحمدى، كاتب مغربى
- ۷- ھەمان ژىدەر
- ۸- لە جەستەى گەلایە كدا دەرم شىعر. ئاۋىژان نورى چاپخانەى كارو ۲۰۱۳ ل ۸۷
- ۹- ھەمان ژىدەر ل ۷۵
- ۱۰- د. ابراهيم حجاج دىيىت. ۋەرگپى ھواندى (القارى الجمنى) يان دى كارىن چەمكى خۇينەر يان (ۋەرگپى قەشارتى) ژىرا دائىن، يىك ژ وان تىگەھايە ئەۋىن تىرۇقانى ئەلمانى (فولفكانگ ئايزەر) ۋە خۇدانى تىۋرا ئەستاتىكا ۋەرگپتىن دارىت، مەبەست ژ ۋى ۋەرگپى ئەۋە: ئەۋ خۇينەر ئەۋى نقىسەر چاخى نقىسنا خوه دنىسىت ل پىش چاقىن خوه دا دىت يان ئەۋە ئەۋى د خەيالا ۋى دا دەما نقىسىنى، دىت ئەۋ خۇينەر نقىسنا ۋى نەخۇنىت لى نقىسەر پىشنى دكەت قەخۇنىت ۋە خۇيندىن ۋە نىرىنا ۋى ب گزىنگ ۋە ۋەرگپى. YOU Tube الفن و الابداع.
- ۱۱- موت المؤلف و افاق التأويل/ موسى رىباعە، علامات فى النقد الأدبى، النادي الثقافى بجد، ج ۵۸ دىسمبر ۲۰۰۵